

ภาพอนาคตขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา: ทัศนะจากหลายภาคส่วนในท้องถิ่น

The Future Scenario of Koh Kerd Tambol Administrative Organizations, Phranakon Si Ayutthaya Province: The Viewpoint from Multi – Local Stakeholder

Received 2 July 2021

Revised 4 July 2021

Accepted 15 September 2021

อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์ และธาริกานต์ ธัญชยะกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Akarawin Sasanapitak and Tharikarn Thananchayakul

Phranakon Si Ayutthaya Rajabhat University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานการณ์ชุมชนและศึกษาภาพอนาคตชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยวิธีวิทยาการประเมินชนบทอย่างเร่งด่วน (Rural Rapid Appraisal: RRA) ซึ่งประกอบด้วยการสำรวจข้อมูลชุมชนและจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion: FGD) จากผู้แทนภาคส่วนในชุมชนที่หลากหลายจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนจากผู้นำชุมชน และ ผู้แทนจากองค์กรภาคประชาสังคม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ในองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สุขภาพชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ในส่วนของภาพอนาคตชุมชนแห่งนี้พบว่าในระยะ 5 ปี พื้นที่แห่งนี้จะเกิดสภาพเศรษฐกิจในชุมชนที่ชะลอตัว ภาคอุตสาหกรรมลดขนาดหรือปิดกิจการลง และค่านิยมการบริโภคแบบตะวันตกเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ในระยะ 10 ปี พบว่าประชากรวัยหนุ่มสาวจะให้ความสำคัญกับสินค้าหรือบริการนอกพื้นที่ ปัจจัยทางการเมืองระดับชาติจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชน และระบบสาธารณสุขโรคหรือบริการสาธารณสุขจะครอบคลุมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ระยะ 15 ปี พบว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจในพื้นที่น่าจะมากขึ้น ผู้ที่ทำการเกษตรกรรมจะเหลือน้อยลง และการเคลื่อนย้ายประชากรออกนอกชุมชนจะมีมากยิ่งขึ้น และในระยะ 20 ปี คาดว่าความเป็นเมืองอาจจะเข้ามาสู่ในท้องถิ่นแห่งนี้ได้อย่างเต็มรูปแบบ และการขนส่งสาธารณะรูปแบบใหม่ ๆ อาจจะเข้ามาสู่พื้นที่

คำสำคัญ: ภาพอนาคต, องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

The objectives of this research article are to assess the community situation and to study the community scenario of Koh Kerd Tambol Administrative Organizations, Phranakon Si Ayutthaya Province. The research is qualitative research using Rural Rapid Appraisal Techniques (RRA) which consist of community data surveys and focus group discussions (FGD) from 15 multi-local stakeholders. These include the representatives from local government organizations, community leaders, and the representatives from civil society organizations. The results indicated that there was a tremendous change of the situation in Koh Kerd Tambol Administrative Organization in terms of physical changes, economic, community health, societal and, cultural changes. Regarding the community scenario, in 5 years this area is likely to have a slowdown of the economy in the community, the industrial sector will be downsized or shut down, and there will be an increase in the values of western consumption. In 10 years, youth population will pay more attention to outside goods or services. In addition, the national political factor will affect the community development and the infrastructure and public services will be covered in more areas. In 15 years, the economy in the area will be more stable. The number of farmers in the areas will be very low and the movement of population outside the community will increase. Moreover, in 20 years, it is expected that the local area will become fully urbanized and there might be a new form of public transportation entering the area.

Keywords: Future Scenario, Koh Kerd Tambol Administrative Organizations, Phranakon Si Ayutthaya Province

บทนำ

ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานรากที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยแต่ละชุมชนมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาที่ถูกกำหนดมาจากข้างบนลงสู่ข้างล่าง (Top-Down Approach) กล่าวคือเป็นการกำหนดนโยบายพัฒนาจากกระบวนการของรัฐบาลส่วนกลาง (Central Government) สู่หน่วยของการปกครองในระดับจังหวัด และท้องถิ่น กระบวนการกำหนดแบบยุทธศาสตร์ดังกล่าวส่งผลให้แนวทางการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม แต่แนวทางการพัฒนาอาจจะยังขาดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นหรือบริการสาธารณะที่จัดขึ้นนั้น อาจจะไม่ตรงต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งสำหรับประเทศไทยมีการกำหนดแผนการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน โดยเริ่มตั้งแต่มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504 -2509) ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนแผนให้เกิด

ความเหมาะสมกับบริบทของการพัฒนาประเทศอย่างสม่ำเสมอ จนในปัจจุบันแผนพัฒนาได้รับการปรับปรุงจนเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 -2565) ยิ่งไปกว่านั้นในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้เริ่มกำหนดแผนพัฒนาประเทศระยะยาว ชื่อเรียกว่าแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศให้ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยนโยบายตามแผนดังกล่าวจะปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสมตามแผนพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมของบริบทเชิงพื้นที่ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้น หากมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาประเทศที่ชัดเจน ประกอบกับมีกระบวนการมีส่วนร่วมหรือการรับฟังความคิดเห็นของท้องถิ่นประกอบด้วยแล้ว ย่อมจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเหมาะสมกับบริบทภายในพื้นที่ (ภาวิดา เจริญจินดารัตน์ และดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์, 2561)

กระบวนการสร้างความร่วมมือในท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การส่งเสริม เพื่อกำหนดนโยบายท้องถิ่นได้ตรงต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้าน หรือการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ อีกวิธีการหนึ่งที่เป็นวาทภาพผืนระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันคือ การศึกษาการกำหนดภาพอนาคตหรือฉากทัศน์ (Future Scenario) ซึ่งในประเทศไทยในอดีตมีโครงการวิจัยที่กำหนดภาพอนาคตในระดับเมืองและชุมชนซึ่งโครงการที่ถือว่าเป็นโครงการแรกที่ทดลองวิธีการมองอนาคตในการวางแผนนโยบายและแผนการพัฒนาเมืองในประเทศไทยคือโครงการภาพอนาคตเมืองลำพูน พ.ศ. 2570 ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์คาดการณ์เทคโนโลยีเอเปค โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากอดีต เพื่อกำหนดภาพอนาคตของเมืองในอีก 20 ปีข้างหน้า ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยยังมีโครงการฉายภาพอนาคตเชียงคาน พ.ศ. 2580 ซึ่งเป็นการคาดการณ์สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในอีก 30 ปีล่วงหน้า (อภิวัดน์ รัตนวราหะ: 2563) นอกจากนี้ ยังมีงานของ ไชยมนู กุนอก และปิยพงษ์ บุชบงก์ (2561) ทำการศึกษาฉากทัศน์การบริหารจัดการเครือข่ายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นเชิงเกษตรที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ในพื้นที่ชุมชนบ่อแกและบ่อทอง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าฉากทัศน์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นเชิงเกษตรที่เป็นไปได้มีระยะเวลาการดำเนินการใน 5 ปี โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือระยะเตรียมความพร้อม ระยะการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และระยะการขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ยังพบว่าเครือข่ายการพัฒนาทุกภาคส่วนต้องร่วมกันดำเนินการพัฒนาทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกับชุมชน ตัวบุคคล ในลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยต้องมองเป้าหมายร่วมกันในผลประโยชน์ของชุมชน

การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพอนาคต (ฉากทัศน์) ที่เกิดขึ้นจากประชาชนในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นภาพอนาคตนอกเหนือจากแนวนโยบายการพัฒนาที่รัฐซึ่งเป็นผู้กำหนด โดยเป็นภาพอนาคตที่เกิดขึ้นจากคนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของพื้นที่และเป็นเจ้าของทรัพยากรเอง

วัตถุประสงค์

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อประเมินสถานการณ์ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) เพื่อศึกษาภาพอนาคตชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) สามารถประเมินสถานการณ์ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) ได้ทราบถึงภาพอนาคตชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ได้รับจากภาคส่วนในท้องถิ่น
- 3) สามารถนำข้อมูลไปบูรณาการเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยวิธีวิทยาการประเมินชนบทอย่างเร่งด่วน(Rural Rapid Appraisal : RRA) ซึ่งพัฒนามาจากศูนย์ที่ปรึกษานานาชาติด้านการวิจัยทางการเกษตร (Consultative Group on International Agricultural Research Centers: CGIAR) (นงนภัส คู่วรัญญู เทียงกมล, 2551) ด้วยวิธีการสำรวจข้อมูลชุมชนและจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion : FGD) จากผู้แทนภาคส่วนในชุมชนที่หลากหลาย (Multi-Stakeholder) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ผู้แทนจากผู้นำชุมชน (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) และ 3) ผู้แทนจากองค์กรภาคประชาสังคม โดยได้กำหนดข้อคำถามสำคัญในการจัดประชุมกลุ่มย่อยในครั้งนี้ คือ

- 1) สถานการณ์ปัจจุบันในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างไร
- 2) การเปลี่ยนแปลงใน องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- 3) ภาพอนาคตขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในระยะ 5 ปี 10 ปี 15 ปี และ 20 ปี เป็นอย่างไร

สรุปผลการวิจัย

ในส่วนของการนำเสนอผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) การประเมินสถานการณ์ชุมชน (2) การเปลี่ยนแปลงในชุมชน: อดีตถึงปัจจุบัน และ (3) ภาพอนาคตชุมชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การประเมินสถานการณ์ชุมชน

ชุมชนเกาะเกิดเป็นชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่าเกิดจากแม่น้ำเจ้าพระยาได้ไหลผ่านพัดพาเอาดินตะกอนมาทับถมกันเป็นเวลายาวนาน

จนทำให้เกิดเกาะกลางแม่น้ำในบริเวณกว้าง จึงได้ตั้งชื่อตำบลว่า “ตำบลเกาะเกิด” ปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ แบ่งเขตการปกครอง เป็น 7 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรในพื้นที่ทั้งสิ้น 2,133 คน (พ.ศ. 2561) 685 ครัวเรือน ซึ่งประชากรในพื้นที่เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

สำหรับในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ชุมชนเกาะเกิดมีชื่อเสียงทางด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหรือธุรกิจโฮมสเตย์ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาข้อมูลเชิงลึกขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดแล้วจะพบว่า การประกอบอาชีพประชากรส่วนใหญ่ในตำบลประมาณร้อยละ 60 ประกอบอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม บริเวณพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน และนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ส่วนอีกประมาณร้อยละ 30 ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีการปลูกข้าวทำนา ปลูกข้าวโพด ถั่วเขียว มะนาว เป็นต้น และอีกประมาณร้อยละ 10 ประกอบอาชีพธุรกิจโฮมสเตย์และธุรกิจค้าขายในพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2561)

ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยพบว่าในภาพรวมสถานการณ์หรือสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดพบข้อมูลที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

- 1) สภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก โดยพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ของที่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่ตั้งใกล้ริมน้ำ จึงอาจจะทำให้เกิดน้ำท่วมอยู่บ้างในบางปี (สิงหาคม - ตุลาคม) พื้นที่ในชุมชนอาจจะเกิดน้ำท่วมอยู่บ้างในบางปี
- 2) ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ประกอบประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมนอกพื้นที่ และส่วนหนึ่งประกอบอาชีพธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว
- 3) ประชาชนวัยทำงาน (15 - 60 ปี) เลือกที่จะประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมนอกพื้นที่ ส่งผลให้ภาระการดูแลเด็ก (0 - 15 ปี) ตกอยู่ในความรับผิดชอบของผู้สูงอายุ (60 ปี ขึ้นไป)
- 4) ประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จะประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมนอกพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินและนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ นอกจากนี้มีจำนวนประชาชนในพื้นที่ไม่มากนักที่ยังคงประกอบอาชีพภาคการเกษตรและธุรกิจที่พักโฮมสเตย์ในพื้นที่

การเปลี่ยนแปลงในชุมชน: อดีตถึงปัจจุบัน

จากข้อมูลการประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการวิเคราะห์เอกสาร ทำให้ทราบว่าในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ พบว่าในอดีตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดเป็นพื้นที่รกร้าง มีพื้นที่ของป่าดงดิบ แต่ในปัจจุบันมีการจัดสร้างถนนที่เชื่อมต่อระหว่างทางหลวงเส้น 345 กับถนนเลขที่ 32 (สายเอเชีย) ทำให้ความเจริญและความเป็นเมืองเริ่มเข้ามาสู่ในพื้นที่

- 2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ พบว่าแต่เดิมพื้นที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดประชาชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ประกอบอาชีพการเกษตร ทำนาปลูกข้าว แต่ในปัจจุบันพบว่าประมาณร้อยละ 60 หันไปประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมนอกพื้นที่
- 3) การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ พบว่าในอดีตประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นวัยเด็ก ทำให้ปัญหาสุขภาพหรือแนวโน้มการเจ็บป่วย มักจะป่วยเป็นโรคไข้หวัด ไข้เลือดออก หรือโรคติดต่อ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของประชากรในพื้นที่ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ จากข้อมูลของท้องถิ่นพบว่าปัจจุบันมีประชากรวัยระหว่าง 50 – 60 ปี จำนวนมาก ทำให้สาเหตุของโรคหรือปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่จะเป็นโรคไม่ติดต่อ (NCD) เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น
- 4) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจุบันในพื้นที่ที่มีการเปิดรับสื่อออกพื้นที่ในหลายลักษณะ จนทำให้ขาดการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น อย่างไรก็ตามทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดได้ยังกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ
- 5) การเปลี่ยนแปลงด้านการมีคนภายนอกเข้ามาในชุมชน พบว่าปัจจุบันมีประชากรนอกพื้นที่ย้ายเข้ามาอาศัยในพื้นที่จำนวนหนึ่ง โดยส่วนใหญ่เป็นคนไทยและประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม

ภาพอนาคตชุมชน

จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว จะสังเกตได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับการพัฒนาจากอดีตที่เคยเป็นสังคมชนบทที่พึ่งพาการเกษตรกรรมเป็นหลัก จนในปัจจุบันพื้นที่ในการเกษตรเหลือลดน้อยลง ประชาชนส่วนหนึ่งไปหันไปประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมนอกพื้นที่ และอีกส่วนหนึ่งได้ไปประกอบอาชีพด้านธุรกิจบริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ (Home Stay) ซึ่งการประชุมกลุ่มย่อยได้ให้บุคคลสำคัญในพื้นที่ (Focal Person) ร่วมกำหนดภาพอนาคตชุมชนในระยะ 5 ปี 10 ปี 15 ปี และ 20 ปี โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพอนาคตชุมชนในระยะ 5 ปี

ในขณะสถานการณ์ทั่วโลกกำลังประสบปัญหาวิกฤตโควิด 19 (Covid-19) ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ในพื้นที่ชุมชนเกาะเกิดด้วยเช่นกัน จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่เกาะเกิดคาดการณ์ว่า ฉากทัศน์ชุมชนในระยะ 5 ปี น่าจะมีดังต่อไปนี้

- 1) สภาพเศรษฐกิจในชุมชนยังคงชะลอตัว ทำให้ภาคอุตสาหกรรมนอกพื้นที่ลดขนาดหรือปิดกิจการลง
- 2) การฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังจากความเป็นอยู่ที่ยากลำบากในช่วงที่ประสบปัญหารายได้ที่ลดลง โรงงานที่พักกิจการหรือปิดกิจการ จากการแพร่ระบาดของไวรัส โควิด 19 รวมถึงการเมืองในระดับชาติมีเสถียรภาพมั่นคงมากขึ้น
- 3) กระแสค่านิยมการบริโภคแบบตะวันตกอาจจะเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลให้มีหนี้สินในครัวเรือนสูง

ภาพอนาคตชุมชนระยะ 10 ปี

ภาพอนาคตชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดในระยะ 10 ปี อาจจะประกอบด้วยเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

- 1) ประชากรวัยหนุ่มสาวในพื้นที่ตำบลเกาะเกิดจะให้ความสำคัญกับการอุปโภคบริโภคสินค้าหรือบริการที่สำเร็จรูปนอกพื้นที่มากกว่าสินค้าที่ผลิตเองมากยิ่งขึ้น
- 2) ปัจจัยทางการเมืองระดับประเทศ (นอกพื้นที่) น่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
- 3) ระบบสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะในพื้นที่เกาะเกิด เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ระบบโทรศัพท์ หรือการขนส่งสาธารณะ ครอบคลุมในพื้นที่เกาะเกิดมากยิ่งขึ้น

ภาพอนาคตระยะ 15 ปี

ภาพอนาคตชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดในระยะ 15 ปี อาจจะประกอบด้วยเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

- 1) คาดว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจน่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่ กล่าวคือธุรกิจในพื้นที่ประเภทที่พักประเภทโฮมสเตย์ อาจจะต้องมีการปรับรูปแบบให้น่าสนใจมากขึ้น
- 2) คาดว่าในพื้นที่จะมีผู้ทำการเกษตรกรรมอยู่น้อยมาก โดยส่วนใหญ่จะไปประกอบอาชีพภาคบริการและภาคเกษตรกรรม
- 3) มีการเคลื่อนย้ายประชากรออกนอกชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยในระยะเวลาดังกล่าวคนในพื้นที่อาจจะมีใช้คนท้องถิ่นเดิม เนื่องจากระบบการคมนาคมขนส่งและการติดต่อสื่อสารมีสะดวกขึ้น อาจจะทำให้คนในพื้นที่ย้ายไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นหรือเมืองอื่น

ภาพอนาคตชุมชนระยะ 20 ปี

ภาพอนาคตชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดในระยะ 20 ปี อาจจะประกอบด้วยเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

- 1) ความเป็นเมืองอาจจะเข้ามาสู่ในท้องถิ่นแห่งนี้อย่างเต็มรูปแบบ
- 2) การขนส่งและระบบสาธารณะแบบใหม่ ๆ อาจจะเข้ามาสู่พื้นที่
- 3) วิถีชีวิตแบบใหม่ ๆ อาจเกิดขึ้นในท้องถิ่นแห่งนี้ เช่น การเข้ามาของชาวต่างประเทศที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่ท้องถิ่นนี้ เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยอาจจะกล่าวได้ว่าสถานการณ์ในองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากทั้งทางกายภาพเศรษฐกิจ สุขภาพชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ในส่วนของภาพอนาคตชุมชนแห่งนี้พบว่าประชาชนในท้องถิ่นแห่งนี้คาดการณ์ว่าพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิดจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ ๆ กล่าวคือ ในระยะ 5 ปี พื้นที่แห่งนี้จะเกิดสภาพเศรษฐกิจในชุมชนที่ชะลอตัว ภาคอุตสาหกรรมลดขนาดหรือปิดกิจการลง และค่านิยมการบริโภคแบบตะวันตกเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ส่วนในระยะ 10 ปี

ประชาชนคาดการณ์ว่าประชากรวัยหนุ่มสาวจะให้ความสำคัญกับสินค้าหรือบริการนอกพื้นที่ ปัจจัยทางการเมืองระดับชาติจะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน และระบบสาธารณสุขปโภคหรือบริการสาธารณสุขจะครอบคลุมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ระยะ 15 ปี คาดการณ์ว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจในพื้นที่น่าจะมากขึ้น ผู้ที่ทำการเกษตรกรรมจะเหลือน้อยลง และการเคลื่อนย้ายประชากรออกนอกชุมชนจะมีมากยิ่งขึ้น และในระยะ 20 ปี คาดว่าความเป็นเมืองอาจจะเข้ามาสู่ในท้องถิ่นแห่งนี้ได้อย่างเต็มรูปแบบ และการขนส่งสาธารณะรูปแบบใหม่ ๆ อาจจะเข้ามาสู่พื้นที่

โดยภาพรวมพบว่าประชาชนในพื้นที่ต้องการการบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด ยอมรับถึงการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นตนเองที่กำลังมีสภาพความเป็นเมืองเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็พยายามวางแผนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมอยู่พอสมควร โดยมองว่าภาพที่พึงประสงค์ของคนในชุมชนควรจะเป็นพื้นที่ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นชุมชนที่มีความสงบ ปลอดภัย ถึงแม้ว่าความเจริญหรือความเป็นเมืองจะเข้ามาในพื้นที่แห่งนี้ รวมทั้งควรเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์อยู่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “ประเทศไทยในอนาคต Future Thailand ในมิติ ด้าน สังคม ชนบท ท้องถิ่น” โครงการโดยสถาบันพระปกเกล้าโดยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพล สมพงษ์ ผู้เชี่ยวชาญประจำสถาบันพระปกเกล้า มา ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ไชยมนู กุนอก และปิยพงษ์ บุชบงก์. (2561). ฉากทัศน์การบริหารจัดการเครือข่ายการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นเชิงเกษตรที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน: กรณีชุมชนบ่อแกและบ่อทอง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 8(1): 118 -134.
- นงนภัส คู่วรัญญู เทียงกมล. (2551). *การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวิดา เจริญจินดารัตน์ และดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์. (2561). งานวิจัยท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*. 36 (2): 152-161.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2561). *แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกิด พ.ศ. 2561 – 2564*.
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2563). *อนาคตศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: แผนงานบูรณาการยุทธศาสตร์เป้าหมาย ด้านสังคมคนไทย 4.0.